

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: X, zast. Mgr. Janem Polou, advokátem, se sídlem Teslova 1129/2b, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 1. 2017, č. j. MSP-335/2015-ODSK-OTC/9, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2020, č. j. 6 A 91/2017 - 29,

t a k t o :

- I.** Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2020, č. j. 6 A 91/2017 - 29, **se zrušuje.**
- II.** Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 12. 1. 2017, č. j. MSP-335/2015-ODSK-OTC/9, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III.** V řízeních o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 12. 1. 2017, č. j. MSP-335/2015-ODSK-OTC/9, **je** žalovaný **povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 20.059 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta Mgr. Jana Poly.

O d ů v o d n ě n í :

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 12. 1. 2017, č. j. MSP-335/2015-ODSK-OTC/9, zamítl žádost žalobce ze dne 3. 11. 2015 o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti s odkazem na ustanovení § 30 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o obětech trestných činů“).

[2] V odůvodnění tohoto rozhodnutí žalovaný uvedl, že žalobce uplatnil nárok na poskytnutí peněžité pomoci v paušální částce ve výši 200.000 Kč podle § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů, neboť v důsledku trestného činu zemřela jeho dcera X, nar. X. Na základě provedeného dokazování bylo zjištěno, že dne 4. 11. 2013 došlo k vraždě dcery žalobce

X, jeho tchána X, nar. X, a jeho tchýni X, nar. X, byla způsobena těžká újma na zdraví. Uvedeného skutku se dopustil X, nar. X, který byl rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 8. 2014, č. j. 50 T 6/2014 - 1378, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. 11. 2014, č. j. 3 To 117/2014 - 1486, uznán vinným ze spáchání zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. a), j) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, a přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku, za což byl odsouzen k úhrnnému výjimečnému trestu odnětí svobody v trvání 27 roků. Dále bylo jednoznačně doloženo, že zemřelá X byla žalobcova dcera a zároveň s ním v době své smrti žila v domácnosti, čímž byly splněny podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci uvedené v § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů.

[3] Následně však žalovaný poukázal na § 30 odst. 2 téhož zákona, podle něhož lze žádost o poskytnutí peněžité pomoci podat nejpozději do dvou let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do pěti let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká. V citovaném ustanovení jsou podle žalovaného stanoveny prekluzivní lhůty, jejichž běh je na sobě navzájem nezávislý a v jejichž průběhu musí být žádost podána, tedy ministerstvu doručena, aby ji bylo možno považovat za včasnou. Uplynutím byť i jedné z těchto lhůt právo na poskytnutí peněžité pomoci ze zákona zaniká. K trestnému činu došlo v projednávané věci dne 4. 11. 2013, avšak předmětná žádost byla ministerstvu doručena až dne 9. 11. 2015. Přitom nebylo zjištěno, že nastaly okolnosti, které by žalobci objektivně bránily ve včasném uplatnění nároku. U něho se sice v souvislosti s trestným činem rozvinula duševní porucha, v jejímž důsledku byl v pracovní neschopnosti od 5. 11. 2013 do 11. 1. 2014, avšak v péči psychiatra byl jen ambulantně, nedošlo k nutné hospitalizaci, a nelze tak dovodit, že by se o okamžiku vzniku újmy způsobené trestným činem objektivně mohl dozvědět později, než k datu 4. 11. 2013. Jeho právo na poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů tak zaniklo přede dnem, než byla předmětná žádost podána.

[4] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 27. 8. 2020, č. j. 6 A 91/2017 - 29, žalobu proti tomuto rozhodnutí žalovaného zamítl.

[5] V odůvodnění rozsudku městský soud uvedl, že žalobce je nepochybně osobou ve smyslu § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů, neboť jeho dcera, se kterou žil ve společné domácnosti, zemřela v důsledku trestného činu. O tom, že jeho dcera byla zavražděna, se žalobce prokazatelně dozvěděl od své manželky již dne 4. 11. 2013, kdy došlo ke spáchání trestného činu. Tato skutečnost je zřejmá ze svědecké výpovědi samotného žalobce zachycené v protokolu o výslechu svědka ze dne 24. 1. 2014, který je součástí trestního spisu, jenž byl v řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci proveden jako důkaz. Ten prokazuje, že si žalobce nevratné důsledky trestného činu, tedy že ztratil svou dceru, uvědomil v ten samý den, kdo došlo ke spáchání skutku. Již dne 4. 11. 2013 měl tedy žalobce v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu představovanou rozsudkem ze dne 11. 10. 2017, č. j. 6 As 93/2017 - 20, subjektivní povědomí o tom, že jemu způsobená újma (smrt dcery) byla důsledkem trestného činu. Tento závěr nemůže nijak ovlivnit skutečnost, že se u žalobce následně rozvinula akutní posttraumatická stresová porucha, začal užívat antidepresiva a na doporučení své ošetřující lékařky byl dne 16. 12. 2013 odeslán na psychiatrické vyšetření, jak vyplývá z výpisu z jeho zdravotnické dokumentace za období od 7. 11. 2013 do 10. 1. 2014. Nelze rovněž přehlédnout, že sám žalobce v bodě VI. žádosti o poskytnutí peněžité pomoci, kde měl uvést datum spáchání trestného činu a poznatku o vzniku a rozsahu škody nebo nemajetkové újmy tímto činem způsobené, uvedl jediný den, a to 4. 11. 2013.

pokračování

[6] Městský soud tak měl ve shodě s žalovaným za to, že v posuzovaném případě byl dnem určujícím počátek subjektivní dvouleté lhůty k podání žádosti uvedené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů den 4. 11. 2013. Tato subjektivní lhůta marně uplynula dne 4. 11. 2015, tedy ještě předtím, než byla dne 9. 11. 2015 předmětná žádost doručena žalovanému, a ze zákona tak došlo k zániku žalobcova práva na poskytnutí peněžité pomoci.

[7] Nelze tedy podle městského soudu přijmout tvrzení žalobce, že se o vzniku újmy, která mu vznikla, dozvěděl až s časovým odstupem třech až čtyř týdnů. Žalobce touto argumentací pouze reprodukoval názor vyjádřený v rozsudku městského soudu ze dne 20. 4. 2016, č. j. 9 A 162/2015 - 83, který byl následně potvrzen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 As 134/2016 - 59. Závěry vyslovené v těchto rozhodnutích však nejsou na nyní projednávanou věc aplikovatelné, neboť se vztahují ke skutkově zcela odlišné věci, v níž se nejednalo o újmu způsobenou pachatelem trestného činu vraždy a žadatelka o poskytnutí peněžité pomoci byla na rozdíl od žalobce sama primární obětí (jiného) trestného činu, nikoliv osobou podle § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů.

[8] Městský soud pouze na okraj uvedl, že žalobce nikdo nenutil podávat žádost o poskytnutí peněžité pomoci bezprostředně po spáchání trestného činu. Mohl tak učinit kdykoliv během zákonem stanovené lhůty dvou let, kterou lze považovat za zcela přiměřenou. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 10. 2017, č. j. 6 As 93/2017 - 20, přitom *„(b)ez významu ... není ani skutečnost, ... že účelem zákona o obětech trestných činů je peněžítá pomoc obětem trestných činů sloužící k překlenutí jejich zhoršené sociální situace, která nastává zpravidla bezprostředně po spáchání trestného činu. Právě s ohledem na to, že je těžko představitelné, aby byla oběť přímo zasažena trestným činem spáchaným v minulosti, byly zákonodárcem k uplatnění nároku stanoveny prekluzivní lhůty. Bylo tedy na žalobcích, aby nezmeškali uběhnutí své subjektivní lhůty.“*

[9] Dále městský soud uvedl, že ke stejnému závěru o prekluzi žalobcova práva by musel nutně dospět i tehdy, pokud by za den doručení žádosti považoval 5. 11. 2015, kdy měla poštovní doručovatelka žádost doručovat na adresu, kde v té době sídlil odbor odškodňování žalovaného. Z kopie obálky, ve které byla předmětná žádost o peněžitou pomoc žalovanému odeslána, vyplývá, že byla podána k poštovní přepravě dne 3. 11. 2015, přičemž jako adresát bylo na obálce uvedeno *„Ministerstvo spravedlnosti ČR, odbor odškodňování, Hyberská 18, Praha 1, 110 00.“* Z dalšího razítka na obálce *„110 07 DEPO PRAHA 702“* s datem 5. 11. 2015 je zřejmé, že uvedeného dne byla zásilka doslána na adresu sídla žalovaného Vyšehradská 16, Praha 2, kam byla fakticky doručena až dne 9. 11. 2015, o čemž svědčí razítko Justiční stráže s uvedeným datem. Až toto posledně uvedené datum je nutno považovat za skutečné datum podání žádosti. V souladu s § 44 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, bylo právě tohoto dne, tedy 9. 11. 2015, kdy žádost došla žalovanému, zahájeno o ní řízení. Vzhledem k tomu, že lhůta pro uplatnění práva na peněžitou pomoc je lhůtou hmotněprávní (její zmeškání zákon spojuje se zánikem práva), k jejímu zachování nepostačuje, je-li v jejím rámci žádost podána k poštovní přepravě, ale je zapotřebí, aby se žádost nejpozději posledního dne lhůty dostala do faktické dispozice žalovaného, tj. byla mu doručena, což se v projednávané věci nestalo.

[10] Neznalost hmotněprávního charakteru uvedené lhůty, který vyplývá ze zákona, žalobce podle městského soudu neomlouvá. Žalobci totiž byla v průběhu trestního řízení vedeného proti pachateli trestného činu předána základní informace pro oběť trestného činu, v níž byl v souladu se zákonem poučen o tom, že žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do dvou let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká.

O tom svědčí ve spise založená kopie žalobcem podepsaného potvrzení ze dne 24. 1. 2014 o převzetí poučení oběti trestného činu.

[11] Konečně městský soud přisvědčil žalobci, že žalovaný skutečně nevydal rozhodnutí ve lhůtě stanovené k tomu zákonem, avšak ta je toliko pořádková, a její uplynutí proto nemůže mít za následek nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí. K namítané tvrdosti rozhodnutí žalovaného městský soud podotkl, že zákonem stanovené lhůty k podání žádosti o peněžitou pomoc obětem trestné činnosti jsou dostatečně dlouhé a jejich dodržení je zcela jistě v silách žadatelů o odškodnění. Pokud tedy žalobce s podáním žádosti vyčkával tak dlouho, až dvouletou subjektivní prekluzivní lhůtu zmeškal, nejedná se o pochybení žalovaného. Zamítnutí žalobcovy žádosti totiž bylo jediným možným důsledkem zániku práva na poskytnutí peněžité pomoci a nelze jej považovat za nepřiměřenou tvrdost ani za přepjatý formalismus ze strany žalovaného.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[12] Proti tomuto rozsudku městského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[13] Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že trestným činem vraždy své dcery byl silně zasažen, bezprostředně po činu začal užívat antidepresiva a až po odeznění prvotního šoku se u něho postupně dostavilo uvědomění ztráty své jediné dcery. Proto po něm nebylo možné spravedlivě požadovat, aby lhůta k uplatnění nároku zakotvená v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů začala běžet již v den smrti jeho dcery, jelikož v tomto okamžiku neměl myšlenky na podání žádosti o peněžitou pomoc. První dny či týdny takto počítané lhůty by byly fakticky iluzorní a dvouletá lhůta pro podání žádosti o peněžitou pomoc by se tak ve skutečnosti zkrátila. Proto je lichá argumentace, že oběť trestné činnosti má možnost požádat o odškodnění již v den vraždy svého příbuzného, a proto propadná lhůta musí běžet již od této doby. Naopak situaci vzniklou v dané věci lze připodobnit například ke lhůtě pro podání kasační stížnosti, která započne běžet až od doručení rozhodnutí účastníku řízení, přestože ji lze podat i před tímto doručením. Případně lze argumentovat, že pokud oběť podává žádost o peněžitou pomoc, činí tak z důvodu, že se již dozvěděla o trestném činu, o jí vzniklé újmě a je skutečně schopna takovou žádost podat.

[14] V této souvislosti stěžovatel poukázal na rozsudek městského soudu sp. zn. 5 A 90/2014, rozsudek městského soudu sp. zn. 9 A 162/2015 a na něho navazující rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 134/2016. Podle této aktuální judikatury vztahující se na primární oběti trestné činnosti se totiž v případech posttraumatické stresové poruchy staví počátek běhu subjektivní lhůty k podání žádosti o peněžitou pomoc do období tří až čtyř týdnů po spáchání trestného činu. Správní soudy se již okrajově zabývaly i během lhůty u sekundárních obětí trestné činnosti. Z rozsudku městského soudu sp. zn. 8 A 23/2014 a navazujícího rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 As 93/2017 přitom vyplývá, že ačkoliv se sekundární oběti dozvěděly o fyzické újmě oběti primární dne 14. 3. 2011, tak subjektivní lhůta pro podání žádosti o peněžitou pomoc jim uplynula až v dubnu 2013, a nikoliv již v březnu téhož roku.

[15] Stěžovatel ve vztahu k uvedené kasační námitce uzavřel, že v žalobním řízení byl nesprávně posouzen počátek běhu subjektivní lhůty ke dni 4. 11. 2013, ve kterém došlo k vraždě jeho dcery. Subjektivní lhůta navíc nemohla začít běžet současně s lhůtou objektivní a mezi nimi muselo být rozmezí 3 až 4 týdnů. Uvedený právní názor odpovídá podle stěžovatele jazykovému výkladu zákona o obětech trestných činů i závěrům vysloveným ve zmíněné judikatuře správních soudů.

pokračování

[16] Dále stěžovatel namítl, že žádost o poskytnutí peněžité pomoci byla žalovanému doručena již dne 5. 11. 2015, a nikoliv o čtyři dni později, jak dovodil městský soud. Tato žádost totiž byla odeslána dne 3. 11. 2015 na adresu Hybernská 18, Praha 1, kde tehdy sídlil odbor odškodňování žalovaného. Následně byla zásilka doslána dne 5. 11. 2015 do sídla žalovaného na adrese Vyšehradská 16, Praha 2, kde byla dne 9. 11. 2015 zkontrolována Justiční stráží.

[17] Konečně stěžovatel namítl, že nebyl nikým poučen o nutnosti žádost o peněžitou pomoc ve dvouleté subjektivní lhůtě nejen odeslat žalovanému, nýbrž mu ji též doručit, neboť se jedná o lhůtu hmotněprávní. Tuto informaci neobsahuje ani standardní poučení oběti v trestním řízení. Uvedená lhůta byla oproti předchozímu právnímu stavu prodloužena o jeden rok kvůli tomu, že část žádostí byla zamítána pro opožděnost. Smyslem uvedené zákonné úpravy je tedy peněžitou pomoc obětem trestné činnosti spíše poskytnout, pokud o ni v době potřeby požádají. Přitom lze odkázat na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3375/17, ve kterém se zdůrazňuje, že pravidlo, které je správné, nesmí být použito slepě bez ohledu na konkrétní okolnosti věci.

[18] S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatel navrhl zrušení napadeného rozsudku i rozhodnutí žalovaného.

[19] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na svá podání učiněná v žalobním řízení a obsah napadeného rozsudku, který považuje za argumentačně kompletní a přesvědčivý. Konkrétně jen zdůraznil, že zákon o obětech trestných činů sice připouští, aby subjektivní prekluzivní lhůta počala běžet později, než od spáchání trestného činu či od jeho přímého následku. Tento časový posun však je možné aplikovat jen na situace, kdy je uplatnění nároku na poskytnutí peněžité pomoci či uvědomění si způsobené újmy objektivně znemožněno, jako například v případě trestným činem způsobeného déle trvajícího bezvědomí, kómatu apod. Stěžovatelovu tezi o posunu počátku běhu subjektivní prekluzivní lhůty proto nelze přijmout a jeho argumentace obsažená v kasační stížnosti nevyvrací závěry žalobou napadeného rozhodnutí ani rozsudku městského soudu. Z těchto důvodů žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

III. Posouzení kasační stížnosti

[20] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady uvedené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Stěžovatel v kasační stížnosti označil důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle něhož *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.*

[21] Stěžovatel v kasační stížnosti nejprve namítl nesprávnost závěru městského soudu o počátku běhu prekluzivní lhůty pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci.

[22] Podle § 2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů *obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.* Podle § 2 odst. 3 zákona o obětech trestných činů, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, *byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druž, je-li osobou blízkou. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich.*

[23] Podle § 24 odst. 1 zákona o obětech trestných činů *právo na peněžitou pomoc má a) oběť, které bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví, b) oběť, které byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví, c) osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu, d) oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), kterým vznikla nemajetková újma.*

[24] Podle § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, *peněžitá pomoc se poskytne na žádost oběti uvedené a) v § 24 odst. 1 písm. a) v paušální částce 10 000 Kč nebo ve výši, která představuje oběti prokázanou ztrátu na výdělků a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; peněžitá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč, b) v § 24 odst. 1 písm. b) v paušální částce 50 000 Kč nebo ve výši, která představuje oběti prokázanou ztrátu na výdělků a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; peněžitá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč, c) v § 24 odst. 1 písm. c) v paušální částce 200 000 Kč nebo jde-li o sourozence zemřelého v paušální částce 175 000 Kč; peněžitá pomoc poskytovaná více obětem nesmí ve svém součtu přesáhnout částku 600 000 Kč; pokud by peněžitá pomoc ve svém součtu přesáhla tuto částku, částka poskytovaná každé oběti se přiměřeně zkrátí, d) v § 24 odst. 1 písm. d) na úhradu nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie a fyzioterapie či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy, a to až do celkové výše 50 000 Kč, pokud jí nebyla peněžitá pomoc poskytnuta již podle písmene a).*

[25] Podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů *žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká.*

[26] Z ustanovení § 24 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona o obětech trestných činů vyplývá, že právo na peněžitou pomoc má fyzická osoba, které v důsledku trestného činu byla způsobena újma na zdraví, případně nemajetková újma. Subjektivní dvouletá lhůta pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci zakotvená v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se tak v těchto případech logicky odvíjí od okamžiku, kdy se oběť dozvěděla o příčinné souvislosti mezi újmou, která jí byla způsobena, a jednáním naplňujícím znaky trestného činu. Toto subjektivní povědomí nemůže získat dříve, než po splnění obou těchto skutečností, a proto jí propadná lhůta pro uplatnění nároku na peněžitou pomoc podle zákona o obětech trestných činů počíná běžet až ode dne, kdy se dozví, že následkem určitého trestného činu, který byl na ní dříve spáchán, jí byla způsobena (těžká) újma na zdraví či nemajetková újma, nebo naopak že tato újma, které si je již vědoma, byla způsobena trestnou činností.

[27] Tento výklad okamžiku počátku běhu subjektivní lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc osobami uvedenými v § 24 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona o obětech trestných činů odpovídá dosavadní judikatuře správních soudů, na niž poukazuje stěžovatel v kasační stížnosti.

[28] V rozsudku městského soudu ze dne 20. 4. 2016, č. j. 9 A 162/2015 - 83, a navazujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 As 134/2016 - 59, byl řešen případ žadatelky, která se stala dne 30. 1. 2012 obětí trestného činu kvalifikovaného jako krádež, při němž došlo k odcizení její kabelky. V důsledku této trestné činnosti utrpěla oběť fyzickou újmu po pádu na zem a psychickou újmu spočívající v posttraumatické stresové poruše. Nejvyšší správní soud v uvedeném rozhodnutí nepovažoval počátek běhu subjektivní lhůty pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci ohledně fyzické újmy za sporný, neboť žadatelka o ní věděla již v okamžiku spáchání trestného činu, tedy dne 30. 1. 2012, a proto v tomto směru

pokračování

lhůta skončila dnem 30. 1. 2014. Ve vztahu k újmě psychické pak považoval za významné, kdy si jí žadatelka byla subjektivně vědoma, respektive kdy na sobě poprvé zaregistrovala její příznaky. Připustil, že tento den nesplýval s okamžikem napadení, neboť stresový stav jím vyvolaný může i za pomoci léků odeznít. V případě, že se jedná o dlouhodobou či trvalou stresovou poruchu, je však podstatná doba uvědomění si tohoto stavu, přičemž jeho případná pozdější diagnostika jako psychické poruchy již na této vědomosti nemůže ničeho změnit. Jestliže tedy podle lékařské zprávy psychiatricky ze dne 23. 4. 2014 žadatelka psychiatrické trauma a stres pocítovala v zásadě již od okamžiku spáchání trestného činu, neboť v období tři až čtyř týdnů po prožitém traumatu ještě nebyla psychicky v pořádku a vyrovnaná, pak počátek její vědomosti o psychických problémech spadá do doby tří až čtyř týdnů po okamžiku spáchání trestného činu, tj. nejpozději do března 2012, a nikoliv až do doby diagnostikování konkrétní psychiatrické poruchy ke dni 23. 4. 2014. O vzniku psychické újmy žadatelka prokazatelně věděla minimálně v dubnu 2012, jak vyplývá z jejího podání učiněného v této době, a až následně došlo k rozvoji duševní nemoci. Jelikož však žádost podala až dne 5. 6. 2014, došlo podle závěru učiněného ve věci Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 134/2016 k prekluzi jejího práva na peněžitou pomoc v důsledku marného uplynutí subjektivní lhůty stanovené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.

[29] V rozsudku ze dne 23. 10. 2015, č. j. 5 A 90/2014 - 34, městský soud dovodil, že se žadatel musel ve smyslu § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů dozvědět o psychické újmě způsobené trestným činem v době, kdy se u něho začaly objevovat příznaky duševních poruch v souvislosti s negativními prožitky způsobenými jednáním pachatele, popřípadě nejpozději v době, kdy mu byla tato onemocnění diagnostikována.

[30] V těchto rozhodnutích tedy správní soudy nedovodily, že by se v případech posttraumatické stresové poruchy stavěl počátek běhu subjektivní lhůty k podání žádosti o peněžitou pomoc po dobu tří až čtyř týdnů po spáchání trestného činu, jak tvrdí stěžovatel. Z uvedené judikatury jen vyplývá, že začátek propadné lhůty nutně nesplývá s protiprávním jednáním, nýbrž se odvíjí od okamžiku, kdy si oběť prvotně uvědomí příznaky psychické újmy způsobené trestnou činností, což může v konkrétních případech na základě učiněných skutkových zjištění prokazatelně nastat buď již po určité době od spáchání trestného činu, nebo nejpozději po diagnostikování duševní poruchy.

[31] Za újmu způsobenou trestným činem osobám uvedeným v § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů se může při splnění dalších podmínek považovat pouze smrt přímé oběti trestného činu. Podle znění tohoto ustanovení se totiž pozůstává osoba oproti přímé oběti nepovažuje za oběť trestného činu kvůli své újmě na zdraví či nemajetkové újmě, nýbrž její újma spočívá výhradně ve ztrátě blízké osoby, která zemřela v důsledku trestného činu. Tomu odpovídá i znění § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů, podle něhož se oproti přímým obětem trestného činu poskytuje oběti uvedené v § 24 odst. 1 písm. c) téhož zákona peněžité pomoc jen v paušální částce bez možnosti zohlednění prokázané ztráty na výdělku a prokázaných nákladů spojených s léčením nebo nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie a fyzioterapie či jiné odborné služby zaměřené na nápravu vzniklé nemajetkové újmy. I tento způsob stanovení výše peněžité pomoci svědčí o tom, že jejím účelem je odškodnit pozůstalé osoby jen za újmu spočívající v úmrtí blízké osoby způsobené trestnou činností, a nikoliv také za lehkou či těžkou újmu na zdraví či nemajetkovou újmu nepřímé oběti, která u ní následně může vzniknout v příčinné souvislosti se smrtí přímé oběti.

[32] Tento závěr odpovídá i legální definici upravené v § 2 odst. 3 zákona o obětech trestných činů, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, podle níž se za nepřímou

oběť považovala osoba blízká vůči přímé oběti usmrčené při spáchání trestného činu, a to bez stanovení podmínky utrpení újmy pozůstalé osoby v důsledku tohoto úmrtí, jež je zakotvena v aktuálním znění zmíněného ustanovení. Navíc pro účely poskytování peněžité pomoci je zapotřebí vycházet z ustanovení § 24 a násl. zákona o obětech trestných činů, která vymezují jednotlivé kategorie obětí trestných činů úžeji oproti znění § 2 odst. 2 a 3 téhož zákona, neboť zákonodárce zamýšlel finančně odškodnit jen nejzávažnější případy obětí trestné činnosti.

[33] Jestliže je tedy možné pozůstalé osobě přiznat peněžitou pomoc jen za újmu spočívající ve smrti blízké osoby, k níž došlo v důsledku trestného činu, a nikoliv též za její případnou další újmu, pak se počátek běhu subjektivní lhůty zakotvené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů musí odvíjet již od okamžiku, kdy se nepřímá oběť dozvěděla o smrti blízké osoby a o tom, že byla způsobena trestným činem.

[34] Stejným způsobem nahlížel na stanovení počátku běhu subjektivní lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc sekundární obětí trestného činu rozsudek městského soudu ze dne 8. 3. 2017, č. j. 8 A 23/2014 - 95, a navazující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 10. 2017, č. j. 6 As 93/2017 - 20, na něž stěžovatel rovněž odkázal v kasační stížnosti. Uvedená rozhodnutí se zabývala případem žadatelů, jejichž blízká osoba byla fyzicky napadena dne 14. 3. 2011 a zemřela dne 28. 3. 2011. Po určitou dobu přitom nebylo zřejmé, zda úmrtí bylo způsobeno trestnou činností třetí osoby, když trestní stíhání později označeného pachatele bylo zahájeno až dne 26. 9. 2011. Nejvyšší správní soud v uvedeném judikátu uvedl, že žadatelé již v dubnu 2011 věděli, že policejní orgán činí opatření k odhalení trestného činu nebo přestupku a jeho pachatele ve věci úmrtí osoby blízké. Na tomto závěru nemění nic ani tvrzení žadatelů, že subjektivní vědomost o tom, že ke smrti došlo trestným činem, získali nejdříve v den, kdy jim bylo doručeno vyrozumění o konání výslechu svědků ze dne 18. 10. 2011. Právní úprava totiž nespojuje vědomost o újmě způsobené trestným činem pro potřeby počátku běhu prekluzivní lhůty k podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci s procesním úkonem zahájení trestního stíhání proti konkrétní osobě, či s vyrozuměním o konání výslechu svědků, nýbrž ji obecně spojuje s doložitelným nabytím subjektivního povědomí dotčených osob o tom, že daná újma je důsledkem jednání naplňujícího znaky trestného činu (například v podobě sepisu příslušného úředního záznamu policejním orgánem s dotčenými osobami, založeného ve spise). Uvedená žádost však byla podána až dne 5. 8. 2013, a proto podle závěru učiněného ve věci Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 As 93/2017 došlo k zániku práva žadatelů na peněžitou pomoc podle zákona o obětech trestných činů.

[35] V uvedených rozhodnutích byl tedy počátek běhu lhůty pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci stanoven s určitým časovým odstupem od vědomosti žadatelů o smrti osoby blízké kvůli tomu, že se až později dozvěděli o její příčinné souvislosti se spácháním trestného činu, když předtím o cizím zavinění tohoto úmrtí nevěděli. Nelze tedy souhlasit s tvrzením stěžovatele, že citovaná judikatura potvrzuje jeho právní názor o nutnosti stanovení počátku dvouleté subjektivní prekluzivní lhůty zakotvené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů minimálně až po třech či čtyřech týdnech od spáchání trestného činu.

[36] Takový výklad ostatně nemá v tomto ustanovení žádnou oporu, neboť podle něho se odvíjí běh lhůty pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, a nikoliv až po odeznění prvotního šoku, mentálního přijetí ztráty blízké osoby a nabytí schopnosti učinit příslušný právní úkon. Takový přesný okamžik by ostatně bylo velmi obtížné až nemožné určit, a proto nemůže být určující pro posouzení včasnosti žádosti o peněžitou pomoc. V tomto směru je také z hlediska právní jistoty nutné vycházet z toho, kdy se pozůstalá osoba dozvěděla o tom, že blízká osoba zemřela v důsledku spáchání trestného činu, což je objektivní údaj, který lze relativně spolehlivě zjistit především

pokračování

z důkazů provedených v trestním řízení. Dvouletá subjektivní lhůta je přitom natolik dlouhá, že zohledňuje i přepokládanou faktickou nemožnost pozůstalé osoby požádat o peněžitou pomoc v prvních dnech či týdnech po smrti blízké osoby způsobené trestnou činností. Nelze tedy účinně argumentovat, že započtením tohoto prvotního období do subjektivní propadné lhůty dochází k faktickému zkrácení její délky. Přirovnání dané věci ke lhůtě pro podání kasační stížnosti, která počíná běžet od doručení rozsudku krajského soudu účastníkům řízení, i když ji lze údajně podat před tímto doručením, nemá žádnou argumentační hodnotu a navíc není přílehavé, neboť v takovém případě je návrh podán předčasně, k čemuž logicky nemůže docházet při podání žádosti o peněžitou pomoc podle zákona o obětech trestných činů. Subjektivní a objektivní lhůta uvedená v jeho ustanovení § 30 odst. 2 pak automaticky nemusí běžet současně, neboť se odvíjejí od odlišných právních skutečností, jimiž jsou vědomost oběti o újmě způsobené trestným činem a jeho spáchání. V posuzované věci tyto lhůty započaly běžet ve stejný den, neboť v něm byl trestný čin spáchán a současně se v něm stěžovatel dozvěděl o vraždě své dcery, jak bude dále zmíněno. Souběžný začátek běhu obou lhůt však znění § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů nevylučuje a nevyžaduje posunutí počátku subjektivní lhůty do období tří až čtyř týdnů od spáchání trestného činu, jak tvrdí stěžovatel.

[37] Všechny myslitelné výklady uvedeného ustanovení i dosavadní judikatura správních soudů tedy vedou k jednoznačnému závěru, že v nyní posuzované věci počala stěžovateli běžet dvouletá subjektivní lhůta pro podání žádosti o peněžitou pomoc podle zákona o obětech trestných činů ode dne, kdy se dozvěděl o smrti své dcery způsobené trestným činem vraždy.

[38] O této skutečnosti se stěžovatel prokazatelně dozvěděl od své manželky již dne 4. 11. 2013, kdy také došlo ke spáchání trestného činu, jak vyplývá z jeho svědeckého výsledku provedeného v rámci trestního řízení dne 24. 1. 2014, který je založen ve správním spise. Navíc stěžovatel v žádosti o poskytnutí peněžitě pomoci uvedl, že trestný čin byl spáchán a o vzniku a rozsahu škody nebo nemajetkové újmy tímto činem způsobené se dozvěděl dne 4. 11. 2013. Z obsahu této žádosti je dále zřejmé, že ji podal výhradně jako pozůstalá osoba podle § 24 odst. 1 písm. c) zákona o obětech trestných činů, neboť se v ní nezmiňuje o žádné vlastní újmě na zdraví způsobené trestným činem. Toto postavení stěžovatele nebylo ve správním řízení ani v řízení před správními soudy nikterak zpochybněno a ostatně bylo pro něho z hlediska výše peněžitě pomoci nejvýhodnější. Jelikož stěžovatel nežádal (také) o peněžitou pomoc podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) či b) za použití § 2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, bylo by nadbytečné zkoumat, zda s ohledem na konkrétní okolnosti inkriminovaného případu měl být na něm trestný čin spáchán, a mohlo mu tak příslušet postavení přímé oběti. Proto je nutné vycházet z toho, že stěžovatel jako pozůstalá osoba se dozvěděl o újmě způsobené trestným činem dne 4. 11. 2013, kdy získal vědomost o tom, že v důsledku spáchání trestného činu zemřela jeho dcera.

[39] Lze tedy shrnout, že městský soud učinil správný závěr, že dvouletá subjektivní lhůta pro podání žádosti o peněžitou pomoc zakotvená v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů počala v posuzované věci běžet dne 4. 11. 2013 a skončila dne 4. 11. 2015, jenž připadl na středu.

[40] Proto je zapotřebí v rozsahu dalších kasačních námitek posoudit, zda na základě skutečností zjištěných žalovaným a krajským soudem lze učinit závěr o marném uplynutí této prekluzivní lhůty.

[41] Žádost o poskytnutí peněžitě pomoci musí být podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů podána v dvouleté subjektivní lhůtě u ministerstva, jinak toto právo zaniká. Jedná se tedy o hmotněprávní lhůtu k uplatnění práva, a nikoliv o lhůtu procesní k učinění určitého

úkonu ve správním řízení. U hmotněprávní lhůty přitom platí, že dříve, než skončí, musí být právo vykonáno či uplatněno u druhé smluvní strany či orgánu veřejné moci, a proto je zapotřebí, aby před jejím uplynutím bylo právní jednání v písemné formě doručeno příslušnému adresátovi, tedy došlo do sféry jeho dispozice. Nepostačuje tedy, je-li toto právní jednání v písemné formě včas předáno k poštovní přepravě s úkolem doručit jej adresátovi, jako je tomu u procesní lhůty (srov. např. Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínova, M. a kol., *Občanské právo hmotné*, Svazek 1. Díl první: *Obecná část*, Wolters Kluwer, Praha 2013, str. 205 a násl.).

[42] Z kopie poštovní obálky, kterou v posuzované věci městský soud doplnil dokazování při ústním jednání, vyplývá, že stěžovatel podal žádost o poskytnutí peněžité pomoci na poště X dne 3. 11. 2015, tedy předposlední den dvouleté subjektivní lhůty zakotvené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, přičemž jako adresáta označil „*Ministerstvo spravedlnosti ČR, odbor odškodňování, Hyberská 18, Praha 1, 110 00*“. Z razítka na obálce opatřeného textem „*110 07 DEPO PRAHA 702*“ s datem 5. 11. 2015 a ručně dopsané nové adresy Vyšehradská 16, Praha 2, je zřejmé, že zásilka byla doslána do sídla žalovaného, kam byla doručena až dne 9. 11. 2015, jak vyplývá z razítka Justiční stráže obsahující toto datum. I kdyby se tedy vycházelo z toho, že žádost o peněžitou pomoc byla žalovanému účinně doručena již dne 5. 11. 2015, kdy byla doslána na adresu jeho sídla, jak uvádí stěžovatel v kasační stížnosti, tak by při zohlednění jen § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů toto právo zaniklo, neboť bylo uplatněno až následující den po uplynutí dvouleté subjektivní lhůty obsažené v tomto ustanovení.

[43] Nicméně právní úpravu hmotněprávních lhůt pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci není možné posuzovat izolovaně od dalších ustanovení zákona o obětech trestných činů. V tomto směru je podstatný jeho § 8, který upravuje poskytování informací oběti trestného činu orgány činnými v trestním řízení. Podle odstavce prvního písmena g) tohoto ustanovení platí, že *jakmile se Policie České republiky nebo policejní orgán dostane do prvního kontaktu s obětí trestného činu, informuje ji i bez žádosti o tom, za jakých podmínek a v jakém rozsahu má právo na peněžitou pomoc, včetně poučení o lhůtě pro podání žádosti*. Tato informace se poskytuje oběti písemně, případně i srozumitelně ústně, pokud o to oběť požádá, jak vyplývá z § 8 odst. 2 věty první a odst. 4 zákona o obětech trestných činů.

[44] V projednávané věci Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, odbor obecné kriminality Ostrava, předala stěžovateli jako oběti trestného činu základní informace písemně pod č. j. KRPT-240065-13/TČ-2013-070071 dne 24. 1. 2014, přičemž ten nežádal o jejich ústní sdělení ani mu nebyly ústně vysvětleny, jak vyplývá z jím podepsaného potvrzení z téhož dne č. j. KRPT-240065-161/TČ-2013-070071. V závěru tiskopisu obsahujícího základní informace pro oběť trestného činu podle zákona o obětech trestných činů přitom bylo uvedeno, že „*[ž]ádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká*“. Jedná se tedy o doslovnou citaci znění § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů bez výslovného odkazu na toto ustanovení.

[45] Takto formulované poučení o lhůtě pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci však nelze považovat za dostatečné. Účelem ustanovení § 8 zákona o obětech trestných činů je totiž včasné a úplné poskytnutí základních informací nezbytných k uplatnění práv oběti, která vyplývají z tohoto právního předpisu. Proto je podle § 13 věty první zákona o obětech trestných činů, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí žalovaného, zapotřebí takové informace poskytnout oběti srozumitelným způsobem. Tento požadavek je zřetelně vyjádřen i ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, v jejíž preambuli se uvádí, že (21) *Příslušné orgány, služby podpory pro oběti*

pokračování

a služby restorativní justice by měly poskytovat informace a poradenství pokud možno několika odlišnými prostředky, a tak, aby jim oběť rozuměla. Tyto informace a poradenství by měly být poskytovány jednoduchou a srozumitelnou formou. Rovněž by mělo být zajištěno, aby oběti bylo po dobu řízení rozuměno. V této souvislosti by měla být u oběti zohledněna její znalost jazyka používaného pro poskytování informací, její věk, vyspělost, intelektuální a emoční schopnosti, gramotnost a duševní či tělesné poškození. ... (26) Poskytované informace by měly být dostatečně podrobné, aby mohlo být s oběťmi zacházeno s respektem a aby tyto oběti měly možnost činit informovaná rozhodnutí, pokud jde o jejich účast v řízení. Informace o právu na peněžitou pomoc a o jednotlivých podmínkách pro její poskytnutí tedy musí být ve všech ohledech natolik konkrétní, aby oběti trestného činu byly k užítku a na základě nich mohla tento nárok řádně a včas uplatnit a dosáhnout příznání odškodnění za újmu způsobenou trestným činem.

[46] Takto požadované kvality dosahuje písemné poučení o lhůtě pro podání žádosti o peněžitou pomoc jen za situace, kdy je v něm oběti trestného činu poskytnuta informace nejenom o délce subjektivní a objektivní lhůty k uplatnění tohoto nároku, nýbrž i o jejich hmotněprávní povaze, z ní vyplývající nutnosti před uplynutím každé z nich doručit žádost Ministerstvu spravedlnosti a nedostatečnosti předání žádosti k poštovní přepravě před koncem těchto lhůt. Toliko z citace § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů totiž oběti trestného činu s ohledem na její specifické postavení vyžadující zvláštní ochranu, zranitelnost a předpokládaný nedostatek právnického vzdělání, jakož i zvláštní charakter hmotněprávních lhůt, nemusí být zcela zřejmé, že z hlediska včasného uplatnění nároku na peněžitou pomoc je nezbytně nutné, aby se žádost o její poskytnutí před uplynutím každé z obou propadných lhůt dostala do dispozice Ministerstva spravedlnosti, a nikoliv, aby byla pouze podána na poštu. Zmínka o tom, že žádost o peněžitou pomoc lze v dvouleté subjektivní a pětileté objektivní lhůtě podat u ministerstva, jinak právo zanikne, je přitom nedostatečná pro uvědomění si rozdílu mezi místem, kde je před uplynutím těchto lhůt třeba nárok uplatnit, aby zůstal zachován. Oběti trestného činu, která je až na nepatrné výjimky právním laikem, totiž většinou z takto podané informace nebude zřejmé, že podáním žádosti o peněžitou pomoc u Ministerstva spravedlnosti se míní její doručení tomuto adresátovi a nepostačuje její včasné předání k poštovní přepravě, jako je tomu u procesních lhůt. Jejich odlišnost oproti lhůtám hmotněprávním přitom není v obecném povědomí natolik známa, aby po přečtení znění § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů bylo téměř každému naprosto zřejmé, že pro účely zachování lhůt uvedených v tomto ustanovení nepostačuje před jejich koncem odevzdat žádost o peněžitou pomoc držiteli poštovní licence. Spíše lze předpokládat, že oběť trestného činu bude z tohoto mylného předpokladu vycházet, neboť lhůty pro podání návrhů na zahájení soudních i správních řízení jsou většinou procesní povahy a jejich účastníci je často podávají na poštu až na jejich samém konci.

[47] Takto ostatně postupoval v posuzované věci stěžovatel, který, jak již bylo zmíněno, předal žádost o peněžitou pomoc k poštovní přepravě předposlední den dvouleté subjektivní lhůty nepochybně v domnění, že tímto úkonem svůj nárok včas uplatnil. I na případu stěžovatele je tedy zřejmá nedostatečnost poučení o lhůtě pro podání žádosti o peněžitou pomoc, která spočívá v pouhé citaci znění § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů a v níž absentuje objasnění hmotněprávní povahy lhůt v něm zakotvených, jakož i zdůraznění nutnosti včasného doručení této písemnosti žalovanému a nedostatečnosti jejího odevzdání držiteli poštovní licence před uplynutím lhůt. Lze sice připustit, že dvouletá subjektivní lhůta byla dostatečně dlouhá na to, aby stěžovatel podal žádost v dostatečném časovém předstihu tak, aby se před jejím uplynutím dostala také do dispozice žalovaného. Nicméně pokud zákon o obětech trestných činů umožnil stěžovateli uplatnit nárok na peněžitou pomoc po dobu dvou let ode dne, kdy se dozvěděl o újmě způsobené trestným činem, bylo zcela na jeho uvážení, zda a kdy tak během tohoto časového období učiní, a pokud se rozhodl o odškodnění požádat až na jeho samém konci, nelze mu toto rozhodnutí, které pro něho mohlo být velmi složité i s ohledem

na značně bolestnou a ničím nenahraditelnou ztrátu jeho dcery, nikterak vytykat, a tím spíše klást k tíži. Naopak pro tento případ ho měly orgány činné v trestním řízení náležitě poučit také o tom, že žádost o peněžitou pomoc je zapotřebí před uplynutím subjektivní lhůty doručit Ministerstvu spravedlnosti, aby ji mohl s dostatečnou časovou rezervou podat na poště v místě svého bydliště, osobně ji předat žalovanému na samém konci subjektivní lhůty nebo použít jiného účinného způsobu doručení, který by umožnil včasné dodání zásilky do dispozice žalovaného. Taková informace o lhůtě pro podání žádosti o peněžitou pomoc však stěžovateli nebyla v průběhu trestního řízení poskytnuta, a proto se v tomto směru jednalo o poučení nedostatečné.

[48] Ústavní soud v nálezu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 487/03, dovedl, že nepřesné poučení o lhůtě, respektive jejím konci dané správním orgánem, nemůže být k tíži účastníka řízení a zapříčinit tak odmítnutí věcného projednání jeho žaloby podané v rámci správního soudnictví z důvodu opožděnosti, neboť takový postup by byl v rozporu s principem právní jistoty a porušením práva na spravedlivý proces ve formě *degenationis iustitiae*. Stejný závěr musí být učiněn i v posuzované věci, neboť ani neúplné poučení stěžovatele o konci subjektivní lhůty k podání žádosti o peněžitou pomoc, jež mu bylo poskytnuto v trestním řízení, nemůže mít k jeho újmě za následek zamítnutí této žádosti kvůli její opožděnosti, byť se jedná o lhůtu hmotněprávní, s jejímž marným uplynutím zákon spojuje zánik práva na odškodnění. Tento postup aplikovaný v dané věci totiž rovněž není v souladu s principem právní jistoty a právem na spravedlivý proces, neboť jím bylo stěžovateli znemožněno účinně se domoci svého nároku, aniž byl orgánem veřejné moci v potřebném rozsahu poučen o jedné z podmínek pro jeho uplatnění.

[49] Při nedostatečném poučení o lhůtě pro podání žádosti o peněžitou pomoc měl tedy žalovaný vycházet z toho, že pro zachování subjektivní lhůty stačilo před jejím uplynutím předat žádost k poštovní přepravě. Takový závěr totiž odpovídá rozsahu informace poskytnuté stěžovateli podle § 8 odst. 1 písm. g) zákona o obětech trestných činů, jež obsahovala pouhou citaci § 30 odst. 2 téhož zákona bez bližšího vysvětlení. Bez něho byl proto stěžovatel spolehlivě poučen jen o nutnosti podat u ministerstva žádost o peněžitou pomoc před uplynutím dvouleté subjektivní lhůty, nikoliv však o tom, na jakém místě je tak zapotřebí učinit. Proto mu nelze klást k tíži, že před koncem této lhůty toliko žádost o peněžitou pomoc odevzdal držiteli poštovní licence s pokynem ji doručit žalovanému.

[50] Uvedený závěr odpovídá specifčnosti nyní posuzované věci vyplývající z neúplného poučení stěžovatele o konci lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc a nelze ho nikterak zobecnit na všechny oběti, které požádají o tuto finanční kompenzaci za újmu způsobenou trestným činem. Pokud totiž oběť získá od orgánů činných v trestním řízení ve všech směrech úplné poučení o lhůtě pro podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci, bude od ní možné oprávněně požadovat, aby učinila potřebná opatření za účelem doručení této písemnosti žalovanému před uplynutím lhůt uvedených v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů. V tomto směru postačí doplnit tiskopis obsahující základní informace pro oběť trestného činu, který byl použit i v dané věci, tak, aby v nich byla zdůrazněna hmotněprávní povaha lhůt pro podání žádosti o peněžitou pomoc, z ní vyplývající nezbytnost před jejich uplynutím doručit žádost Ministerstvu spravedlnosti a nedostatečnost jejího předání k poštovní přepravě do konce těchto lhůt. Takto úplné poučení však stěžovateli dáno nebylo, a proto je pro účely nyní posuzované věci nutné vycházet z rozsahu jemu poskytnuté informace o lhůtě pro podání žádosti o peněžitou pomoc a učinit závěr, že ji podal včas, neboť ji 3. 11. 2015, tedy předposlední den dvouleté subjektivní lhůty podal na poštu, jak již bylo zmíněno.

pokračování

[51] Žalovaný i městský soud tedy pochybili, když nezohlednili specifickou přírodu stěžovatele a považovali jeho právo na peněžitou pomoc za zaniklé kvůli opožděnému podání žádosti o její poskytnutí u žalovaného. Uvedená právní otázka byla v žalobním řízení posouzena nesprávně, v důsledku čehož je naplněn důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[52] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud napadený rozsudek městského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil. Vzhledem k tomu, že městský soud by v novém žalobním řízení nemohl učinit nic jiného, než rozhodnutí žalovaného zrušit, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že povaha věci umožňuje, aby o žalobě sám rozhodl a podle § 110 odst. 2 písm. a), § 78 odst. 1 věty první a odst. 4 s. ř. s. současně se zrušením napadeného rozsudku zrušil pro nezákonnost také rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je žalovaný v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. použitým přiměřeně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

[53] V dalším řízení tedy žalovaný bude vycházet z toho, že právo stěžovatele na peněžitou pomoc nezaniklo uplynutím dvouleté subjektivní lhůty zakotvené v § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.

[54] Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel měl ve věci úspěch, a proto má vůči žalovanému právo na náhradu nákladů řízení, a to jak za řízení o žalobě, tak i v řízení o kasační stížnosti.

[55] V řízení před městským soudem má stěžovatel právo na náhradu odměny za právní zastupování za tři úkony právní služby, a to přípravu a převzetí zastoupení, podání žaloby a účast na jednání před soudem dne 27. 8. 2020 v délce nepřesahující dvě hodiny [§ 11 odst. 1 písm. a), d) a g) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], ve výši 3 x 3.100 Kč, tedy celkem 9.300 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu]. Stěžovatel má též právo na náhradu hotových výdajů jeho zástupce za tyto úkony ve výši 3 x 300 Kč, tedy celkem 900 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Advokátu dále podle § 13 odst. 1 a 5 advokátního tarifu náleží náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s účastí u ústního jednání před městským soudem, to znamená cestovné osobním automobilem registrační značky X z Ostravy do Prahy a zpět ve výši 4.859 Kč. Rovněž advokátu podle § 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 advokátního tarifu přísluší náhrada za čas strávený cestou z místa jeho sídla do místa jednání soudu a zpět v rozsahu šestnácti započatých půlhodin po 100 Kč, tedy celkem 1.600 Kč. Za řízení před městským soudem má tedy stěžovatel právo na náhradu nákladů v částce 16.659 Kč.

[56] V řízení před Nejvyšším správním soudem má stěžovatel právo na náhradu odměny za právní zastupování za jeden úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu (podání kasační stížnosti) ve výši 3.100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu]. Stěžovatel má též právo na náhradu hotových výdajů jeho zástupce za tento úkon právní služby ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Stěžovatel tak má právo na náhradu nákladů řízení před Nejvyšším správním soudem v částce 3.400 Kč.

[57] Stěžovatel má tedy právo na náhradu nákladů za řízení o kasační stížnosti a o žalobě v celkové výši 20.059 Kč. Ke splnění této povinnosti Nejvyšší správní soud určil žalovanému přiměřenou lhůtu 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce stěžovatele.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. března 2021

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu